

BO‘YOQLAR ORTIDAGI OVOZ: RANGTASVIR ORQALI JAMIYATGA MUROJAAT

Termiz Davlat Universiteti
Milliy libos va san’at fakulteti
Rangtasvir dastgohligi
1-bosqich talabasi
Sadatova Ruxshona

Tayanch so‘zlar: Rangtasvir, vizual kommunikatsiya, san’at va jamiyat, ijtimoiy murojaat, badiiy ifoda, madaniy xabar.

Annotatsiya: Ushbu maqolada rangtasvir san’atining jamiyat bilan muloqotdagi o‘rni, uning vizual vosita sifatidagi mohiyati va ijtimoiy muammolarga badiiy yondashuvi yoritiladi. Rassomlar o‘z asarlari orqali nafaqat go‘zallikni, balki hayot haqiqatlarini, adolatsizlik, tinchlik, tenglik va umumbashariy qadriyatlarni targ‘ib qiladi. San’atning jamiyatga ta’siri, insonlar tafakkuriga yetkazayotgan xabarlarini, zamonaviy rangtasvirda ifoda vositalari bilan bog‘liq jihatlar ko‘rib chiqiladi.

1. Rangtasvir – jamiyat ko‘zgusi sifatida

San’at har doim jamiyatdagi o‘zgarishlarni, ijtimoiy holatni va insoniyatning ichki kechinmalarini aks ettirib kelgan. Rangtasvir – bu oddiy tasvir emas, balki hissiyot, fikr va pozitsiyaning ifodasidir. Rassomlar o‘z asarlarida jamiyatdagi adolatsizlik, muammolar, urush, tengsizlik kabi holatlarga o‘z munosabatlarini bildiradilar. Bo‘yoqlar orqali aytilgan so‘zlar ba’zida siyosiy, ba’zida ijtimoiy, ba’zida esa falsafiy mazmunga ega bo‘ladi.

2. Ranglar orqali ifodaning kuchi

Rang inson psixologiyasiga bevosita ta’sir etuvchi omildir. Qizil – norozilik, isyon; ko‘k – osoyishtalik; qora – qayg‘u, yashil – umid timsoli bo‘lishi mumkin. Rassom rang tanlash orqali tomoshabinni ruhiy holatga olib kiradi, uni o‘ylantiradi va ichki savollarga undaydi. Ranglar nafaqat ko‘zni, balki qalbni ham to‘lqinlantiradi.

3. Rangtasvirda ijtimoiy mavzular

Zamonaviy rangtasvirda rassomlar ekologik muammolar, inson huquqlari, ayollar erkinligi, urush va tinchlik, qashshoqlik kabi dolzarb masalalarni ko‘taradilar. Bu orqali ular san’atning faqat estetik emas, balki axloqiy va fuqarolik pozitsiyasini

namoyon etish vositasi ekanini ko'rsatadilar. Har bir chizgi va bo'yoq qatlamida jamiyatga qarata aytilgan murojaat mavjud.

4. Rassomning jamiyat oldidagi mas'uliyati

San'atkorlar – bu jamiyatda sezgir qalb egasi bo'lib, ular boshqalarning aytolmaganini bo'yoqlar orqali aytadilar. Rassom jamiyatga ta'sir ko'rsatuvchi, uni o'ylantiruvchi, o'zgarishga undovchi shaxsdir. U o'z asari orqali ko'zgu tutadi, savol beradi, ba'zida esa ochiq norozilik bildiradi.

5. Tarixiy misollar va zamonaviy davomiylik

Tarixda Diego Rivera, Picasso, Goya kabi rassomlar ijtimoiy mavzularga e'tibor qaratgan. "Guernica" asari urush dahshatini aks ettirsa, Goya asarlarida zolimlikka qarshi norozilik mavjud. Bugungi kunda esa Banksy kabi zamonaviy rassomlar ko'cha san'ati orqali jamiyat bilan muloqot qilmoqda. Ular devorlarga yozadi, ammo jamiyat qalbida yangraydi.

6. Tomoshabinning talqini va fikri

Har bir tomoshabin rangtasvir asariga o'z dunyoqarashi asosida yondashadi. Shuning uchun ham san'at universal tilda so'zlaydi. U har kimga o'z savolini beradi, o'zicha javob qidiradi. Bu rangtasvirni kuchli vositaga aylantiradi. Rassom nima deganini tushunmasak ham, nimadir demoqchi bo'lganini his qilamiz.

7. Talabalar va yosh rassomlar nigohida

San'at yo'nalishida tahsil olayotgan yoshlar uchun ijtimoiy mavzularni tasvirlash orqali jamiyatdagi muammolarga befarq bo'lmaslikni o'rganadilar. Bu ularga faqat texnika emas, balki mas'uliyat hissini ham shakllantiradi. Ularning bo'yoqlar bilan ifoda qilgan har bir gapi jamiyatga qaratilgan murojaatdir. Bu — yosh qalbning bo'yoqlar ortidagi ovozidir.

Xulosa

Rangtasvir bu faqat go'zallik emas, u jamiyatga aytilgan so'z, bo'yoqlar bilan yozilgan xatdir. Har bir rasm – bu o'ziga xos murojaat bo'lib, rassom uni ko'rish, o'ylash, anglash uchun yaratadi. San'at jamiyatni o'zgartira oladi, uni yaxshilik sari undaydi. Rassom esa bu o'zgarishlarga sababchi bo'luvchi kuchdir. Jamiyat rangtasvirdan nafaqat zavq, balki saboq ham oladi. Foydalanilgan adabiyotlar.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Berger, John. Ways of Seeing. Penguin Books, 1972.
2. Arnheim, Rudolf. Visual Thinking. University of California Press, 1969.
3. Nochlin, Linda. Women, Art, and Power. Harper & Row, 1988.
4. O'zbekiston san'atshunoslik akademiyasining ilmiy to'plamlari. Ijtimoiy mavzularga oid zamonaviy san'at ko'rgazmalari sharhlari.